

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK SUPREME COUNCIL FOR CULTURE, LANGUAGE AND HISTORY
ВЫСШЕЕ ОБЩЕСТВО ПО ТУРЕЦКОЙ КУЛЬТУРЕ, ЯЗЫКУ И ИСТОРИИ ИМЕНИ АТАТЮРКА

38. ICANAS

(Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)
(International Congress of Asian and North African Studies)
(Международный конгресс по изучению Азии и Северной Африки)
10-15.09.2007 ANKARA / TÜRKİYE

BİLDİRİLER/ PAPERS / СБОРНИК СТАТЕЙ

EDEBİYAT BİLİMİ SORUNLARI VE ÇÖZÜMLERİ
PROBLEMS AND SOLUTIONS OF THE SCIENCE OF LITERATURE
ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ

II. CİLT / VOLUME II / ТОМ II

ANKARA-2008

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU YAYINLARI: 5/2

5846 Sayılı Kanuna göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve iktibas hakları Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna aittir. Bildiri ve panel metinleri içinde geçen görüş, bilgi ve görsel malzemelerden bildiri sahipleri ve panel konuşmacıları sorumludur.

All Rights Reserved. No part of this publication may be reproduced, translated, stored in a retrieval system, or transmitted in any form, by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission of the Publisher, except in the case of brief quotations, in critical articles or reviews. Papers reflect the viewpoints of individual writers and panelists. They are legally responsible for their articles and photographs.

Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (38: 2007: Ankara)

38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007 – Ankara / Türkiye: Bildiriler: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri = 38th ICANAS (International Congress of Asian and North African Studies) 10-15 September 2007. – Ankara / Türkiye: Papers: Problems and Solutions of The Science of Literature/ Yayına Hazırlayanlar / Editors; Zeki Dilek, Mustafa Akbulut, Zeki Cemil Arda, Zeynep Bağlan Özer, Reşide Gürses, Banu Karababa Taşkın. – Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, 2008.

2. c.; 24 cm (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları: 5/2)

ISBN 978-975-16-2104-7

1. Kültür, Asya-Toplantılar. 2. Kültür, Kuzey Afrika-Toplantılar. 3. Edebiyat-Toplantılar I. Dilek, Zeki (yay. haz.) II. Akbulut, Mustafa (yay. haz.) III. Arda, Zeki Cemil (yay. haz.) IV. Özer, Zeynep Bağlan (yay. haz.) V. Gürses, Reşide (yay. haz.) VI. Karababa Taşkın, Banu (yay. haz.)

301.2

Yayına Hazırlayanlar / Editors: Zeki Dilek, Mustafa Akbulut, Zeki Cemil Arda, Zeynep Bağlan Özer, Reşide Gürses, Banu Karababa Taşkın.

ISBN: 978-975-16-2104-7

Kapak Tasarım / Cover Design: Tolga Erkan - Serdar Arıttürk

Baskı / Print: KorzaYayıncılık Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cad. 95/1•İskitler/Ankara

Tel : 0.312 342 22 08 Fax : 0.312 341 14 27

e-posta/e-mail: korza@korzabasim.com.tr web: www.korzabasim.com.tr

Baskı Sayısı / Number of Copies Printed: 550

Ankara 2008

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

Adres / Address: Atatürk Bulvarı Nu: 217, 06680

Kavaklıdere-ANKARA/TÜRKİYE

Tel.: 90 (0312) 428 84 54

Belgegeçer/Fax : 90 (0312) 428 85 48

e-posta/e-mail: yuksekkurum@aturkyuksekkurum.gov.tr

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS/ СОДЕРЖАНИЕ

Sayfa Numarası/Page Number/Стр.

BİLDİRİLER/PAPERS/СТАТЬИ

AHMED PAŞA'NIN GÜNEŞ KASİDESİ İLE SÂFÎ'NİN GÜNEŞ KASİDESİ'NİN DİL ÖZELLİKLERİ YÖNÜNDEN MUKAYESESİ DEMİREL, Özlem.....	507
XVII. YÜZYIL KLASİK TÜRK ŞİİRİNİN ANLAM BOYUTUNDA MEYDANA GELEN ÜSLUP HAREKETLERİ: KLASİK ÜSLUP, SEBK-İ HİNDİ, HİKEMİ TARZ, MAHALLİLEŞME DEMİREL, Şener	529
YÜZ YILLIK YALNIZLIK'TAN GÖÇ'E FARKLI COĞRAFYALARDA BENZEŞEN GELENEKLER DEVECİ, Ümral.....	553
АБХАЗСКИЙ АБРЫСКИЛ И ЕГИПЕТСКИЙ ОСИРИС (О ТИПОЛОГИЧЕСКИХ ПАРАЛЛЕЛЯХ МИФОЭПИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ) DJAPUA, Zurab Djotoviç/ДЖАПУА, Зураб Джотович	571
TÜRK DÜNYASI ATASÖZLERİNDE BARIŞ VE HOŞGÖRÜ DURBİLMEZ, Bayram	589
ÜÇ KELOĞLAN MASALININ PSİKOLOJİK AÇIDAN ÇÖZÜMLENMESİ DURSUN, Aysun	611
"MUHADERAT"TA FEMİNAL SÖYLEM ELİUZ, Ülku	619
KARACAOĞLAN KİMLİĞİ EMEKSİZ, Abdulkadir	635
POLONYA EDEBİYATINDA TÜRKLER EMİROĞLU, Öztürk.....	647
GAYAZ İSHAKİY'NİN SANATINDA FOLKLOR VE MİLLÎ GELENEKLER GABİDULLİNA, Feride	659
MURATHAN MÜNGAN'IN DUMRUL İLE AZRAİL ADLI HİKÂYESİNDE METİNLERARASILIK, YENİDEN YAZMA VE EDEBÎ DÖNÜŞTÜRME GARİPER, Cafer - KÜÇÜKCOŞKUN, Yasemin	665
İRAK'TA GÜNEY AZERBAYCAN EDEBİYATI GAYBALIEVA, Sekine.....	677
TRANSLATING 'UMAR KHAYYÂM'S RUBÂ'YYÂT INTO ESTONIAN GERŠMAN, Helen	689

IV

THE STUDIES ON PACIFICISM OF RUMI'S THOUGHTS GHABOOL, Ehsan	697
PARADIGMATIC RELATIONSHIPS AMONG KINGS AND HEROES IN FIRDAWSI'S SHAHNAMEH GHAZANFARİ, Mohammad - ZARGHANI, Mehdi	707
FOLKLORUN, BUGÜNKÜ TÜRK EDEBİYATI ESERLERİNİN ÜSLUBUNU NE ÖLÇÜDE ETKİLEDİĞİ SORUNU GORBATKİNA, Galina	719
TAHSİN YÜCEL'İN 'YALAN' VE GUSTAVE FLAUBERT'İN 'BOUVARD İLE PÉCUCHE' ADLI ROMANLARINDA ENTELEKTÜEL SÖYLEM VE 'ENTELEKTÜEL'İN SORUNSALLAŞTIRILMASI GÖGERCİN, Ahmet	729
CEYHUN ATUF KANSU'NUN ŞİİRLERİNDE "ANADOLU" GÖZÜTOK, Türkan	751
TARİHİ OLAYDAN MENKİBEYE, MENKİBEDEN ŞAHESERE [KERBELA OLAYI VE HADİKATÜ'S-SÜEDA] GÜNGÖR, Şeyma	769
"MOLLA NASREDDİN" DERGİSİNDE ASYA VE AFRİKA HABİBBEYLİ, İsa/ЩАБИББЕЙЛИ, Иса	789
SOVYET DÖNEMİ AZERBAYCAN EDEBİ TENKİTİNDE MİLLİ FOLKLOR HACİYEVA, Maarife	797
ТЮРКО-МОНГОЛЬСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ В НАРТСКОМ ЭПОСЕ БАЛКАРЦЕВ И КАРАЧАЕВЦЕВ HACİYEVA, T. M. /ХАДЖИЕВА, Т. М.	809
ADALET AĞAOĞLU'NUN "ESKİDEN, BİR SABAH..." VE VASILİY ŞUKŞİN'İN "KIRILMA" ADLI ESERLERİNE TOPLUMSAL VE PSİKOLOJİK YAKLAŞIM HACİZADE, Leyla	829
XVIII. YÜZYIL SAZ ŞAİRLERİNDEN ÂŞIK HAFİZ'İN TÜRK-RUS SAVAŞLARI İLE İLGİLİ ŞİMDİYE KADAR YAYIMLANMAMIŞ İKİ DESTANI ÜZERİNE HASAN, Hamdi	839
ALİM-YAZAR YUSUF VEZİR ÇEMENZEMİNLİ ESERLERİNDE ASYA (Y. V. ÇEMENZEMİNLİ – 120 HÜMMETLİ, Şelale Ana	851
YENİ ŞİİR ANLAYIŞI "KUŞ VE BULUT" ŞİİRİNDEN NASIL GÖRÜNÜR YA DA POZİTİVİST BİR MANİFESTONUN NEGATİVİST BİR ŞİİR EKSENİNDE YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ ISSI, A. Cüneyt	861

ŞÂİRE KÜLAŞ AHMETOVA'NIN ŞİİRLERİNDE KAZAK HALK KÜLTÜRÜNÜN AKİSLERİ	
İBRAGİM, Damira	867
TÜRK VE RUS YAZARLARININ OSMANLI-RUS SAVAŞLARINA YAKLAŞIMLARI	
İNANIR, Emine	879
AZERBAIJAN FOLKLORUNUN ÇAĞDAŞ DURUMU	
İSMAYILOV, Hüseyin	889
'LITERATURE AND CRITICISM: MEANS WEIGHS MORE THAN CONTENT'	
JIANZHONG, Li	895
"HAÇİN DEDİKLERİ... VEYA BİR BÖLGE VE BİR ROMAN OLARAK HAÇİN"	
KARACA, Nesrin Tağızade	899
ÂŞIK ŞENLİK'İN ŞİİRLERİNDE MİLLET OLMA BİLİNCİ	
KARAŞAH, Erdoğan	923
HALDUN TANER'İN ÖYKÜLERİNDE GERÇEKÇİLİK	
KASIMLI, Sadakat	931
KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA AZERBAIJAN-TÜRKİYE EDEBİ ALAKALARI VE NUSRETTİN ABDULOV'UN RUBAİLERİ	
KAYA, Turhan	941
BEDRİ RAHMİ EYUBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNDE HALK KÜLTÜRÜ VE EDEBİYATI UNSURLARI	
KILIÇ, A. Fikret	961
ВПРОСЫ ЯЗЫКА И СТИЛИСТИКИ В КРИТИЧЕСКИХ И ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ РАБОТАХ Й.ХАККИ	
КОПТИЛЕУОВА, D. T./ КОПТИЛЕУОВА, Д. Т.	969
PEACE AND PROSPERITY THROUGH LITERATURE IN MULTI CULTURAL SOCIETY (WITH SPECIAL REFERENCE TO TELUGU POETRY OF INDIAN MUSLIMS)	
MASTAN, Shaik	989
OSMAN TÜRKAY YARATICILIĞINDA MİSTİSİZM	
MEMMEDOVA, Elmira	999
ABDULLA QODIRIY'NİN ÜTKAN KUNLAR (GEÇMİŞ GÜNLER) ROMANINDAKİ ÜSLUBU: GELENEKTEN MODERNİTEYE GEÇİŞ	
MERHAN, Aziz	1011

KARACAOĞLAN KİMLİĞİ

*EMEKSİZ, Abdulkadir
TÜRKİYE/TURPIYA

ÖZET

Türk saz şiirinin en büyük temsilcilerinden birisi de Karacaoğlan'dır. Yurt içinde ve dışında yerli ve yabancı pek çok araştırmacı Karacaoğlan konusunda değerli çalışmalar ortaya koymuştur. Kendisine duyulan sevgi ve sahiplenme duygusu neticesinde Karacaoğlan farklı farklı coğrafyalara bağlanmak istenmiş veya ayrı ayrı bölgelerde aynı mahlası kullanmış şairler ortaya çıkabilmiştir. Bazı araştırmacıların yerelleştirme eğiliminden uzak kalamayışları da konunun daha çetrefil hale gelmesine neden olmuştur. Birçok Karacaoğlan'ın yaşadığını ileri süren bazı araştırmacıların, varlığında ısrar ettikleri bir Karacaoğlan da XIX. yüzyılın Yozgatlı Karacaoğlanı'dır. Yazılı ve sözlü kaynakların yeterli bilgileri vermemesi ve Yozgatlı Karacaoğlan'ındır, denilerek, yayımlanmış şiirlerin pek çoğunun büyük Karacaoğlan adına da yayımlanmış olması, XIX. yüzyılda yaşamış Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığını ortaya koymaktaki en önemli engellerdir.

Anahtar Kelimeler: Karacaoğlan, Âşık Edebiyatı, biyografi, Yozgat.

ABSTRACT

Karacaoğlan is one of the most known minstrels in Turkish Asik Literature. Many native and foreign researchers studied on Karacaoğlan. In different regions there are many Karacaoğlans because of the endearment that peoples feel for him; this is a problem for researchers. They said that there are many Karacaoğlan and one of the Karacaoğlans is Yozgatlı Karacaoğlan who lived in 19. century. In sources enough information was not found about Yozgatlı Karacaoğlan; and the same poems noted for the great Karacaoğlan. Because of these problems to introduce the existence of Yozgatlı Karacaoğlan is very hard.

Key Words: Karacaoğlan, Asik Literature, biography, Yozgat.

*Yard. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, emeksiz@istanbul.edu.tr

Karacaoğlu, Türk saz şiiri söz konusu olduğunda ilk akla gelen şairlerden birisidir. Bugüne kadar Karacaoğlu ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında pek çok çalışma yapılmıştır. Karacaoğlu mahlasını kullanmış olan bir şairin biyografisini kurmak ve edebî şahsiyetini ortaya koymak imkânsız denilecek derecede zordur. Yazılı ve sözlü kaynakların yetersiz oluşu ve aynı kaynak ya da kaynakların araştırmacılar tarafından birbirlerinden farklı anlaşılması da edebiyat tarihimiz açısından bu problemi daha da derinleştirmektedir.

Karacaoğlu araştırmaları yürütülürken kimi araştırmacılar bir tek Karacaoğlu'nı yaşadığını ileri sürerek onu belli bir yüzyıla, belli bir bölgeye yerleştirmeye gayret ederken; bazı araştırmacılar da aynı mahlası kullanan birden fazla şairin varlığını ortaya koymak yolunda olmuşlardır.¹

İlk dönem Karacaoğlu araştırmalarında şairin hayatı ve eserleri ile ilgili kesin hükümler verilemeyeceği ifade ediliyordu. Bugün geldiğimiz nokta bundan pek de farklı değildir. Ülkemizde Karacaoğlu şiirlerini ilk defa toplu olarak kitap hâlinde yayımlayan Sadettin Nüzhet Ergun, elinde bulunan ve sayısı 505'i bulan şiirlerden pek çoğunu başka şairlere ait olduğunu düşünerek kitabına almadığını belirtmiştir. (Sadettin Nüzhet, 1927: 9). Konu üzerindeki ilk çalışmalarından birinde Köprülü "... On birinci asrın son nısfında yaşayan bu Karacaoğlu'dan başka, daha muahhar zamanlara mensup ve aynı ismi taşıyan diğer şairlerin mevcudiyeti ihtimali büsbütün reddedilemez." (Köprülü, 1927: 282) diyerek XVII. yüzyılın son yarısında yaşamış olan Karacaoğlu'dan başka aynı mahlası taşıyan şairlerin olabileceği ihtimaline dikkat çekmiştir. Ergun ve Köprülü örneklerinde gördüğümüz hangi şiirlerin Karacaoğlu'na ait olduğu ve Karacaoğlu mahlaslı bir ya da birden fazla şairin yaşadığı ile ilgili problemler konu üzerinde gerçekleştirilen ilk dönem araştırmaları ile başlamıştır ve günümüzde de devam etmektedir.

Biz, bu bildirimizde bir ya da birden çok Karacaoğlu'nın varlığını iddia ve ispat etmek gayesi gütmeyecek, birden çok Karacaoğlu yaşadığını ileri süren bazı araştırmacıların üzerinde durdukları XIX. yüzyılda yaşadığı savunulan Yozgatlı Karacaoğlu meselesini ele alacağız.

Hangi Karacaoğlu Nerelidir?

Hangi Karacaoğlu'nın nereli olduğunu ortaya koyacak sağlam bilgi ve belgelere sahip değiliz. Karacaoğlu'nın, Karacaoğulların biyografisini, biyografilerini veren yazılı belgelerden mahrumuz. Sözlü kaynaklar ço-

¹ Daha fazla bilgi için bkz.: Saim, Sakaoğlu, *Karaca Oğlu*. Ankara: Akçağ. 2004. s. 17-183.

gunlukla yerelleştirme duygusuyla araştırmacıları bilgilendirmişlerdir. Eseri kaynak olarak kullanmak ve şiirlerden sonuç çıkarmak da mümkün görünmemektedir; çünkü elimizde bir Karacaoğlan divanı yoktur. Bugün neşredilmiş olan bütün şiirler, mecmua ve cönkler başta olmak üzere bazı yazılı kaynaklardan ve buna ilaveten sözlü kaynaklardan derlenip bir araya getirilmiş şiirlerdir.

Karacaoğlan şiirleri sözlü kültürde yaşayıp sonradan yazıya geçirilmiştir. Yazılı hale gelen şiirler söylendiği zamanın mı, yazıya geçirildiği zamanın mı ürünü sayılacaktır? Yazıya geçirenler, derledikleri şekle sadık kalmışlar mıdır? Şiirlerin diline, üslûbuna ne derece müdahalede bulunulmuştur? Karacaoğlan mahlası taşıyan her şiir Karacaoğlan'a mı aittir? Karacaoğlan şiirini kendi adı ya da mahlasıyla sahiplenen şairler olmuş mudur? Kendi şiirini büyük şairin eserleri arasına katmak ve ölümsüzleştirmek için şairler bu mahlası kullanmış olabilir mi? Bu soruların tamamını cevaplama imkânımız bulunmasa da soruların varlığı devam ettiği müddetçe Karacaoğlan mahlasıyla elimizde bulunan şiirlerin temel hareket noktası ve sonuç verici sağlam belge olarak değerlendirmenin ihtiyatla karşılanması gerektiğini düşünüyoruz. Sakaoğlu "Şiirlerde geçen yer adları her zaman için değiştirilmeye uygundur, asıl yer adının kaldırılıp bir başkasının, meselâ gönlümüzden geçirdiğimiz yerin adının yazılıvermesi hiç de zor bir iş değildir." ifadesiyle Karacaoğlan şiirlerinde yapılabilecek değişikliklere işaret etmiştir (Sakaoğlu, 2004: 128).

Kaynaklara bağlı zorluklar yanında, araştırmacılara bağlı nedenlerle de konu çetrefil hâle gelmiştir. Karacaoğlan, belli bir bölgeye ait gösterilmeye çalışılırken; bir yandan da ayrı ayrı bölgelere ait Karacaoğlanlardan söz edilmiştir. Bir tek Karacaoğlan yaşadığını savunan araştırmacıların Karacaoğlan'ı ile birden çok Karacaoğlan'ın varlığını savunan araştırmacıların Karacaoğlanları hayat hikâyeleri ve eserleri bakımından birbirine karışmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla bugüne kadar Karacaoğlan mahlasını kullanmış beş ayrı şair söz konusu edilmektedir. Biz, bütün Karacaoğlanların hayat hikâyeleri ve eserleri üzerinde durmak yerine, hangi Karacaoğlan'ın hangi yörelere ait gösterildiğinin listesini verip karşılaştırmalı bir metot izleyerek XIX. yüzyılda Yozgat'ta yaşadığı söylenen Karacaoğlan ile ilgili bazı noktalara dikkat çekmek istiyoruz.

I. XVI. yüzyılda yaşadığı kabul edilen Karacaoğlan'ın Rumelili (Günay, 1993: 153) ve Yozgatlı (Göksoy, 1985: 16; Başgöz, 1992: 47) olduğu iddia edilmiştir.

II. Kimi araştırmacılar tarafından XVI. yüzyıla bağlanan, çoğu araştırmacılar tarafından da XVII. yüzyılda yaşadığı kabul edilen büyük Karacaoğlan'ın, ait gösterilmek istendiği coğrafya çok daha geniştir: Mut, Ermenek, Düziçi, Elbistan, Kahramanmaraş, Fekentin Gökçeli Köyü, Kadirli Yusufizzettin (Binboğa) Köyü, Aksaray'ın Kargın Köyü, Kilis'in Musabeyli İlçesi (Sakaoğlu, 2004: 120-128).

III. XIX. yüzyılda Silifke'de bir Karacaoğlan yaşamıştır (Yalçın, 2000:181-183).

IV. XIX. yüzyılda Yozgat'ta bir Karacaoğlan yaşamıştır ([Ülkütaşır], 1933: 256; Başgöz, 1955: 303; Göksoy, 1982: 23-24).

V. XX. yüzyılda da Karacaoğlan mahlası kullanan bir şair vardır.²

Karacaoğlan Yozgatlı mıdır ya da Yozgatlı Karacaoğlan var mıdır?

A. Biyografisi Bakımından Yozgatlı Karacaoğlan Değerlendirmesi

XIX. yüzyılda yaşamış Karacaoğlan mahlaslı bir şairden ilk olarak M. Şakir [Ülkütaşır] haber vermiş ve İlhan Başgöz ile Yılmaz Göksoy tarafından da Yozgatlı Karacaoğlan konusu üzerinde ısrarla durulmuştur. Kullanılan kaynaklar ve öne sürülen iddialar Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığını ispat etmekten uzak görünmektedir düşüncesindeyiz. Bir şairin hayat hikâyesi ve eserleri incelenirken ana hatlarıyla; soyu, doğum yeri ve zamanı, çocukluğu ve gençliği, evliliği, eğitim durumu ve sosyal çevresi, aşıklığı, ölümü ve mezarı, biyografisini kurmak; eserlerinin yapı, tür, dil ve üslup bakımından gösterdiği özellikler ile şöhreti ve tesiri ise edebî şahsiyetini sunmak için verilmesi gerekli bilgilerdir. Yozgatlı Karacaoğlan için bu bilgilerin hemen hemen hiçbirine sahip değiliz. Elimizdeki çok az bilgi ise sağlam kaynaklardan yoksun ve tutarsızdır. Sırasıyla bu üç araştırmacının Yozgatlı Karacaoğlan'a dair verdikleri bilgileri değerlendiriyoruz.

Yozgatlı Karacaoğlan ile ilgili olarak Ülkütaşır'ın verdiği bilgi: "Zeyneddin köyünde doğmuş ve o havalide tanınmış bir halk şairidir. Takriben 1260 [miladi 1844] tarihlerinde yaşamıştır. Ümmî olup diyişleri de fitrî istidadının mahsulüdür." şeklindedir. Ülkütaşır, bu bilgileri hangi kaynağa bağlı olarak aktardığını bildirmeden Yozgatlı Karacaoğlan'a ait olduğunu söyleyerek aynı yazısında dört koşma metni verir ([Ülkütaşır], 1933: 256). Ülkütaşır, bu yazısından üç yıl sonra Eminönü Halkevi'nin çıkardığı *Yeni Türk* dergisinde 37-38. sayılarda koşma hakkında kısaca bilgi verdikten sonra koşma metinleri yayımlar. Aynı derginin 48. sayısında (1 Kânun 1936) 38. sayıdan devam notu ve "Halk Edebiyatı" başlı-

²Müjgan Cumbur, "...son yıllarda bazı kimseler Karacaoğlan adını kullanarak şiir yazmışlardır." diyerek bir şiir yayımlamıştır. Bu şiirin sahibinin kim olduğu ve nereli olduğuna dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bkz.: Müjgan Cumbur (hazırlayan), *Karacaoğlan Şiirler*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı, 2001, s.23-24.

ğı altında koşma yayımlarına devam eder. “Bu ve aşağıdaki yedi koşma, son asır halk şairlerinden Yozgatlı Karacaoğlan’ındır.” dipnotu ile Yozgatlı Karacaoğlan’a ait olduğunu söylediği koşmaları yayımlar, herhangi bir kaynak belirtmez, biyografik bilgi de ortaya koymaz.

İlhan Başgöz, Ülkütaşır’ın bahsettiği Yozgatlı Karacaoğlan’ın varlığını destekler: “M. Şakir Ülkütaşır (Yeni Türk Mecmuası, sayı, 48), “Son asır şairlerinden Yozgat’lı Karacaoğlan’ın kaydı ile iki şiir yayınlamıştır. Gerçi bu kaydın nereden alındığını bilmiyoruz; fakat Yozgat’lı ve XIX. yüzyılda yaşamış bir Karacaoğlan’ın varlığına işaret edildiği açıktır.” (Başgöz, 1955: 303) Başgöz, ilave herhangi bir bilgi ve belge sunmaz. Karacaoğlanlar konusu üzerindeki araştırmalarının devamında da XIX. yüzyılın Yozgatlı Karacaoğlan’ı ile ilgili bir ilerleme görülmez. Karac’oğlan kitabının her baskısında benzer ifadelerle aynı bilgileri verir, M. Şakir Ülkütaşır’ın “Son asır şairlerinden Yozgatlı Karacaoğlan” kaydı ile iki şiir yayınladığını, şiirlerin elinde olmadığını ve Ülkütaşır’ın yazısı hakkında bilgi sahibi olmadığını belirterek XIX. yüzyılda yaşayan bir Karacaoğlan’a işaret edildiğinin açık olduğunu vurgular (Başgöz, 1992: 80; 2003: 78). Kendi ifadesinden de anlaşıldığı üzere Başgöz, Ülkütaşır’ın yazısını da görmemiştir.³

XIX. yüzyılda Yozgatlı olan ve Karacaoğlan mahlasını kullanmış bir şairin yaşadığını ileri süren bir başka araştırmacı da Yılmaz Göksoy’dur. Göksoy’un dayandığı kaynaklar ise Ülkütaşır’ın herhangi bir kaynak göstermeden aktardığı bilgiler, İlhan Başgöz’ün Karac’oğlan kitabı ile Yozgat ili civarından derlenmiş sözlü kaynaklar ve Karacaoğlan mahlaslı bazı şiirlerdir. Göksoy, Ülkütaşır’ın verdiği bilgileri tekrar ederek Yozgatlı Karacaoğlan’dan bahseder. İlhan Başgöz’ün, kitabında yer alan bir şiirin Yozgatlı Karacaoğlan’ı belirleyen en güzel belge olduğu kanaatini bildirir. Şiirin ilk iki dördlüğünü veriyoruz:

1. Gözüme ebrûsu geldi bakınca	2. Yavru şahin otururdu yuvada
Böyle m’olur dost gayreti çekince	Ulu kuşlar semah kurmuş havada
Mısır’ın Bağdat’ın varı çıkınca	Bozok kazasında Üsyün (Hüseyin) ovada
Yavru’nun menendi güzel var m’ola	Yavrunun menendi güzel var m’ola

(Başgöz, 1992; 91; Göksoy, 1982; 23)

Göksoy, nakledildiği kaynakta Başgöz tarafından Yozgatlı Karacaoğlan’a aittir, diye ifade edilmemiş olan bu şiirin ne bakımdan Yozgatlı Karacaoğlan’ı belirlediğini bildirmez. Şiirde Bozok yer adının

³ İlhan Başgöz’ün bu yazıları görmediği verdiği bibliyografik künyeden de anlaşılmaktadır, çünkü Ülkütaşır, Başgöz’ün bildirdiği gibi Yeni Türk’te “Son asır şairlerinden Yozgat’lı Karacaoğlan” kaydı ile 1939 yılında iki şiir yayımlamış değildir. Ülkütaşır’ın Yeni Türk’teki yayımının başlığı “Halk Edebiyatı” şeklindedir, bu yayım 1936 yılında gerçekleştirilmiştir ve Yozgatlı Karacaoğlan’a ait olduğu söylenen iki şiir değil; yedi koşma yayımlanmıştır.

geçmesi Yozgatlı Karacaoğlan'ı belirliyor ise aynı şiirin ilk dördlüğü-nün de Mısır ya da Bağdatlı Karacaoğlan'ı işaret ettiği de savunulabilir. Karacaoğlan mahlaslı şiirlerin kaynak olma bakımından değerlendirilmesi başlı başına bir araştırma konusudur; ayrıca şiirlerde geçen ifadelerle -özel-likle yer adlarına- bağlı kesin hükümler verilmesinin sakıncalı olabileceğini düşünüyoruz.

Göksoy, Yozgatlı Karacaoğlan ile ilgili olarak sözlü kaynaklara dayalı bilgiler de verir. Yozgat'ın Sorgun ilçesinin Gevrek ve Doğanlı köyleri arasında yığılı taşlardan ibaret mezarının bulunduğunu A. Ganî Telli Hoca'ya dayanarak aktarır (Göksoy, 1982; 23). Karacaoğlan şiirlerini kaynak olarak kullanan Göksoy, "Ağı, ala, arı, arzuman, baran, bel, menevşe, öte, sayrı, siyeç, sili, suna, şıvga, tez, tüm, tütme, hoyrat, karıl, üce, vala" kelimelerinin Yozgat yöresinde hâlâ söylenmekte olmasına dayanarak Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığına olan inancını dile getirir (Göksoy, 1987: 21). Bu kelimeler Yozgat'ta kullanılması yanında başka yörelerimizde de bilinen ve kullanılan kelimelerdir. Göksoy ayrıca Karacaoğlan şiirlerinde geçen Emirler, Eymir ve Sincan köy adlarının Yozgatlı Karacaoğlan'ın mezarının bulunduğu Sorgun-Doğanlı köyünün çevresinde bulunan köyler olduğunu söyleyerek iddiasına destek arar (Göksoy, 1987: 21). Göksoy'un alıntı yaptığı şiirler, XIX. yüzyılda yaşadığı iddia edilip adına şiirler yayımlanmış olan Yozgatlı Karacaoğlan'a ait gösterilen şiirler değildir. Göksoy'un XIX. yüzyılda yaşamış Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığını ispat için verdiği örnekler büyük Karacaoğlan adına yayımlanmış şiirlerdir:

Anası mayadır kızı beserek / Emirlerden bir kız indi pınara (Sakaoğlu, 2004: 397).

İbrişim atmalı havlular dokur / Eymirli'den bir kız indi pınara (Sakaoğlu, 2004: 396).

Sincan karyesinde gördüm bir güzel / Çeşit çeşit başcağızı bağlıdır (Cumbur, 2001: 223).

Yukarıda örnek gösterdiğimiz şiirler eğer bir delil olarak kullanılacaksa -ki Karacaoğlan şiirinde geçen yer adlarına bağlı sonuçlar çıkarmak pek de mümkün değildir- Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığını ortaya koymak yerine büyük Karacaoğlan'ın Yozgatlı olduğunu söylemek için kullanılabilir. Karacaoğlan'ı şiirlerde geçen yer adlarına göre belli bir coğrafyaya ait göstermenin ise sınırı olmayacak, her yer adına bağlı ayrı bir Karacaoğlan'dan söz edilecektir.

Göksoy'un aktardığı rivayetler ile ilgili olarak Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığı konusunda daha ihtiyatlı davranmış olan Oğuz da, "...bu rivayetler şu veya bu yüzyılda bir Yozgatlı Karacaoğlan'ın yaşadığına hükmetmemize yetecek bilgi ve belgeleri beraberinde getirmemektedir." diyor (Oğuz, 1994: 119).

Öcal Oğuz'un, Yozgatlı Karacaoğlan'ın yaşamış olması ihtimaline göre yaptığı değerlendirme ise şöyledir: "...eğer Yozgat'ta Karacaoğlan adında bir şair yaşamışsa bunun XIX. yüzyılda yaşamış olması kuvvetle muhtemeldir. Yozgat XIX. yüzyılda Çapanoğulları'nın imar hareketleriyle Orta Anadolu'nun gelişmiş, bayındır şehirlerinden biri haline gelirken, açılan onlarca medresede tahsil görenlerin birçoğu güçlü birer şair olacak bu yüzyılında tertip edilen cönk ve mecmualarda yerlerini almışlardır." (Oğuz, 1994: 119). Oğuz'un, Yozgat'ta bir Karacaoğlan yaşamışsa ifadelerini anlamlı, Yozgatlı Karacaoğlan'ın varlığını ortaya koymak noktasında kaynakların yetersizliğini söylemesini de önemli buluyoruz. Ayrıca Yozgatlı Karacaoğlan'a dair çok sınırlı bilgiler içinde onun ümmî olduğu aktarılmaktadır ([Ülkütaşır], 1933: 256) ve bu da medrese görmüş olmak ihtimaline bağlı olarak XIX. yüzyılda yaşadığı düşünülen Karacaoğlan'ın varlığını, oluşturduğu tezat itibarıyla ortadan kaldırmaktadır diye değerlendiriyoruz.

B. Eserler Bakımından Yozgatlı Karacaoğlan Değerlendirmesi

Elimizde bulunan ve Yozgatlı Karacaoğlan adına yayımlanmış şiirlerden hareket ederek onun biyografisini kurmak, eserlerine dair söz söylemek imkânına sahip değiliz. Çünkü Karacaoğlan şiirlerinin aidiyeti meselesi çözülebilmiş değildir ve Yozgatlı olduğu söylenen Karacaoğlan da bu meselenin içindedir.

Hangi şiirlerin Karacaoğlan'a, hangi şiirlerin hangi Karacaoğlan'a ait olduğunu tespit etmekte dört ayrı problem karşımızda durmaktadır:

I. Aynı şiirler hem Karacaoğlan mahlasıyla, hem başka mahlaslarla yayımlanmış olabilir.⁴

II. Başka şairlerin şiirleri Karacaoğlan mahlasıyla kayıtlara geçmiş bulunabilir.⁵

⁴ İlhan Başgöz'ün bu konuda verdiği örnek çok dikkat çekicidir: "Ali İzzet Özkan 1943 yılında Sivas çevresinden derlediği bir defter dolusu şiiri, Pir Sultan Abdal'ındır diye Pertev Naili Boratav'a veriyor. Bunların çoğu Abdülbaki Gölpinarlı Pertev Naili Boratav'ın Pir Sultan Abdal adlı kitaplarında yayımlandı. Birkaç yıl sonra Ali İzzet, bu şiirlerin bir kısmını bu sefer Karacaoğlan'ındır diye Ahmet Adnan Saygun'a veriyor. O da Karacaoğlan'ın Erzurum Seyahati adlı kitabında bu şiirleri yayınladı." Örnek ve daha fazla bilgi için bkz.: İlhan Başgöz, *Karac'oğlan*. 3. bs. İstanbul, İndiana Üniversitesi Türkçe Programı Yayınları, Pan Yayıncılık, 1992, s. 20.

⁵ I. ve II. maddede değinilen problemlerle ilgili olarak Saim Sakaoglu, kitabında bir bölüm ayırarak Köroğlu'dan

III. Karacaoğlan'ın şiirleri başka mahlas ya da mahlaslarla kaydedilmiş olabilir.

IV. Varlığı kabul edilen ayrı ayrı Karacaoğlanların şiirleri birbiriyle karışmış olabilir.⁶

Hangi şiirlerin hangi Karacaoğlan'a ait olduğunu tespit etmeden, eserine bağlı olarak hayatı hakkında söz söylemek, ona dair şiir tahlili yapmak, üslup incelemesinde bulunmak araştırmacıları yanlış yollara yönlendirebilir. Karacaoğlan şiirlerinin aidiyet problemlerine bir örnek veriyoruz. Aşağıda tablonun sol yanında bulunan Ahmet Öztürk mahlaslı şiir, Karacaoğlan adına daha önce yayımlanmış bir şiirin çeşitlemesi olarak görünmektedir. Ahmet Öztürk'ün, Karacaoğlan mahlasının yerine kendi adını koyarak şiiri okuması, günümüzde bile Karacaoğlan şiirlerinin sözlü kültürde yaşadığını, Karacaoğlan araştırmalarının sözlü kaynaklarının hâlâ canlı bulunduğunu göstermektedir:

Ahmet Öztürk

Yıkılası şu dağların ardına
Aşıp gider bir gözleri sürmeli
Cenneti âlâda bir gül açılmış
Kokup gider bir gözleri sürmeli

Guru kütük yanmayınca tüter mi
Ak memende çifte benler biter mi
Vakti gelmeyince bilbil öter mi
Ötüp gider bir gözleri sürmeli

Deniz kenarında avıllalar avı
Kılavuz edeller telli turnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çezip gider bir gözleri sürmeli

Ahmet Öztürk de kalem alır destine
Selam yazar yaranına dostuna
Siyah saçları dökmüş ince belin üstüne
Döküp gider bir gözleri sürmeli⁷

Karacaoğlan

Sunayı da deli gönül sunayı
Ben yoluna terk ederim sılayı
Armağan gönderdim telli turnayı
İner gider bir gözleri sürmeli

Ataş yanmayınca tütün mü tüter
Ak göğsün üstünde çimen mi biter
Vakti gelmeyince bülbül mü öter
Öter gider bir gözleri sürmeli

Sabahtan uğradım anın yurduna
Dayanılmaz firkatine derdine
Yıkılası karlı dağlar ardına
Aşar gider bir gözleri sürmeli

Karac'Oğlan kapınızda kul gibi
Gönül küstürse ince kıl gibi
Seherde açılmış gonca gül gibi
Kokar gider bir gözleri sürmeli
(Sakaoğlu, 2004; 444-445).

XIX. yüzyılda yaşadığı iddia edilen Yozgatlı Karacaoğlan adına yayımlanan şiirlerin çoğu da gerek bu şiirler Yozgatlı Karacaoğlan adına yayımlanmadan önce, gerekse yayımlandıktan sonra büyük Karacaoğlan adına

İhraki'ye kadar hangi şairlerin şiirleriyle Karacaoğlan şiirleri arasında karışmalar olduğunu işlemiştir. Daha fazla bilgi ve örnekler için bkz.: Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, *Karaca Oğlan*, Ankara, Akçağ, 2004, s. 163-183.

⁶ Günay Umay, "Çukurovalı Karacaoğlan adına hazırlanan şiir kitaplarında bulunan şu şiir de gerek şikâyet yüklü duyguları ve Rumeli coğrafyasına âit yer isimleri açısından Rumelili Karacaoğlan'a ait olmalıdır." diyerek Evvel bahar mehd edelim /Sevdiğim Firenk güzeli / Zahmanımız terk edelim / Sevdiğim Firenk güzeli dörtlüğü ile başlayan şiiri bu konuda örnek gösterir. Bkz. : Umay Günay, "XVI. yüzyıl Saz Şâiri Rumelili Karacaoğlan", *Türk Kültürü Araştırmaları*, yıl: XXIX/1-2, Ankara, 1993, s. 162-163.

⁷ Hatay ili Yayladağı ilçesinin bazı köylerinde yaptığımız alan araştırmaları sırasında gerçekleştirilen derlemedir. Ahmet Öztürk 1917 yılında Yayladağı ilçesinin Kışlak köyünde dünyaya gelmiştir. Medrese usulüyle eğitim aldığını ifade eden Öztürk'ün mesleği çiftçiliktir. Bu kaynak kişi ile 9 Ocak 1996 tarihinde görüşülmüştür.

defalarca yayımlanmış olan şiirlerdir. Aşağıdaki tablonun solundaki metin Karacaoğlan şiirlerinin kitap halinde ilk olarak yayımlandığı, sağındaki metin ise günümüzde yapılmış son çalışmadan alınmıştır. Tablonun ortasında yer alan şiir ise Yozgatlı Karacaoğlan'a ait gösterilmektedir:

Sadettin Nüzhet	Ülkütaşır	Sakaoğlu
Kadir mevlâm senden bir dileğim var Şöyle bir güzel ver gönlüm eyleyim Ellere verirken benim ne suçum Birin de bana ver gönlüm eyleyim	Kadir mevlâm budur senden dileğim Ver bana bir güzel gönlüm eyleyim Ellere vermişsin nedir günahım Ver bana bir güzel gönlüm eyleyim	Kadir Mevlâ'm senden bir dileğim var Bana bir güzel ver gönlüm eyleyim Ellere vermişsin benim suçum ne Birin de bana ver gönlüm eyleyim
Sakin ağır olsun densiz olmasın Bana bir güzel ver gönlüm eyleyim ⁸	Uzun boylu olsun cansız olmasın Gerdanı bir karış bensiz olmasın Gayet güzel olsun densiz olmasın Ver bana bir güzel gönlüm eyleyim	Uzun boylu olsun cansız olmasın Beyaz tenli olsun kansız olmasın Güleç yüzlü olsun densiz olmasın Böyle bir yosma ver gönlüm eyleyim
Güvercin topuklu hem ince belli Gerdanı bir karış püskürme benli Heman Köroğlu'nun Ayvaz'ı denli Bana bir suna ver gönlüm eyleyim	Tavus kuşu gibi göğsü nakışlı Güvercin duruşlu keklük sekişli Üsküfün aldırması şahin bakışlı Ver bana bir güzel gönlüm eyleyim	Güvercin duruşlu keklük sekişli Kıl ördek boyunlu ceren bakışlı Tavus kuşu gibi göğsü nakışlı Şöyle bir güzel ver gönlüm eyleyim
Güvercin duruşlu keklük sekişli Kıl ördek boyunlu ceren bakışlı Tavus kuşu gibi göğsü nakışlı Şöyle bir güzel ver gönlüm eyleyim	Karaca oğlan der ki kılalım namaz Hakka eyleyelim daima niyaz Elmadan kırmızı pamuktan beyaz Ver bana bir güzel gönlüm eyleyim (Ülkütaşır, 1936: 707).	Karac'Oğlan der ki edelim niyâz Ak göğsün üstünde kılalım namaz Almadan kırmızı elmadan beyaz Bana bir güzel ver gönlüm eyleyim (Sakaoğlu, 2004: 505).

Aşağıdaki örnekte yer alan koşma da Ülkütaşır'ın Yozgatlı Karacaoğlan'a ait olarak gösterdiği bir şiirdir. Aynı şiiri, Karaer ve Yozgatlı Karacaoğlan'a dair Ülkütaşır'ın yazısını görmediğini ifade eden Başgöz de büyük Karacaoğlan adına yayımlamışlardır (Başgöz, 1992: 119).

Ülkütaşır	Karaer	Başgöz
Ateşim yanmadan tütünümlü tüter Havaya bulutun ağdığı gibi Yârin bahçesinde gülleri biter Ayn on dördünde doğduğu gibi	Ataşım yanmadan tütünümlü tüter Bulutun havaya ağdığı gibi Yârin bahçesinde bülbüller öter Ayn on dördünde doğduğu gibi	Ataşım yanmadan tütünümlü tüter Bulutun havaya yağdığı gibi Yarin bahçesinde bülbüller öter Ayn on dördünde doğduğu gibi
O yâr bize yine nâme yollamış Ârif olan sözlerinden anlamış Alyanaklar domur domur terlemiş Rahmetin güllere yağdığı gibi	O yâr bize yine nâme yollamış Ârif olan sözlerinden anlamış Al yanaklar domur domur terlemiş Rahmetin güllere yağdığı gibi	O yar bize yine name yollamış Ârif olan sözlerinden anlamış Al yanaklar domur domur terlemiş Rahmetin güllere yağdığı gibi
Karacaoğlan eder başların tacı Ayrılık şerbeti zehirden acı Kıvrım kıvrım olmuş zulfünün ucu Mor menefşe boynun eğdiği gibi (Ülkütaşır, 1936: 707).	Karac'oğlan eydür başların tacı Ayrılık şerbeti zehirden acı Kıvrım kıvrım olmuş zulfünün ucu Mor menefşe boynun eğdiği gibi (Karaer, [1973]; 123-124).	Karac'oğlan eydür başların tacı Ayrılık şerbeti zehirden acı Kıvrım kıvrım olmuş zulfünün ucu Mor menefşe boynun eğdiği gibi (Başgöz, 1992: 119).

“Kömür gözlüm ben bu yerden gidersem” dizesiyle başlayan aşağıdaki

⁸ Sadettin Nüzhet [Ergun] neşrinde de metin bu şekilde yer almıştır.

⁹ Sadettin Nüzhet [Ergun], nüsha karşılaştırması yapmış ve diğer nüshadaki son iki dizenin şu şekilde olduğunu dipnotla vermiştir: Karac'oğlan der ki ideyim niyaz / Ak göğsün üstünde kılalım namaz.

koşma da Ülkütaşır tarafından XIX. yüzyılda yaşadığı iddia edilen Yozgatlı Karacaoğlan'a mal edilen şiirlerdendir. Aynı koşma, Öztelli ve Cumbur tarafından bazı imlâ farklılıklarıyla birlikte büyük Karacaoğlan'a ait olarak yayımlanmıştır. Aşağıdaki metinlerde dikkat çekici olan 3. dörtlükte birer dizenin eksik bulunmasıdır ki bu da metinlerin aynı kaynaktan nakledilmiş olduğu izlenimini vermektedir.

Ülkütaşır

Kömür gözlüm ben bu yerden
gidersem
Gülen oynan yârân ile eş ile
Aralıktan kem haberin duyarsam
Delen bu sinemi kara taş ile

Hey ağalar ben bir hata işledim
Gamı koydum kasavete başladım
Elma diye al yanağı dişledim
İncitmişim dökülesi diş ile

Ememedim leblerinden bârımı
Kim ağlatmış benim nazlı yârımı
Kan doldurmuş gözlerini yaş ile

Karaca oğlan bu sevdaya doyamam
Ak gerdanda çifte benler sayamam
Can tatlıdır tatlı cana kıyamam
Meğer ağu yedireler aş ile

(Ülkütaşır, 1936; 706).

Öztelli

Kömür gözlüm ben bu yerden
gidersem
Gülen oynan yârân ile eş ile
Aralıkda kem haberin duyarsam
Delen bu sinemi kara taş ile

Hey ağalar ben bir hata işledim
Gamı koydum kasavete başladım
Alma diye al yanağı dişledim
İncitmişim dökülesi diş ile

Emeydim leblerinden yârımı
Kim ağlatmış benim nazlı yârımı
Kan doldurmuş gözlerini yaş ile

Karac'Oğlan bu sevdaya doyamam
Ak gerdanda çifte benler sayamam
Can tatlıdır tatlı cana kıyamam
Meğer ağu yedireler aş ile

(Öztelli, 1957; 1454).

Cumbur

Kömür gözlüm ben bu yerden gidersem
Gülen oynan yârân ile eş ile
Aralıkta kem haberin duyarsam
Delen bu sinemi kara taş ile

Hey ağalar ben bir hata işledim
Gamı koydum kasavete başladım
Alma diye al yanağı dişledim
İncitmişim dökülesi diş ile

Ememedim leblerinden yârımı
Kim ağlatmış benim nazlı yavrımı?
.....
Kan doldurmuş gözlerini yaş ile

Karac'Oğlan bu sevdâya doyamam
Ak gerdanda çifte benler sayamam
Can tatlıdır, tatlı cana kıyamam
Meğer ağu yedireler aş ile

(Cumbur, 2001; 179-180.)

Aşağıdaki koşma da hem XIX. yüzyılda yaşadığı savunulan Yozgatlı Karacaoğlan, hem de büyük Karacaoğlan adına defalarca yayımlanmış olan bir diğer örnektir:

Ülkütaşır

Gönder hey Allahım silaya gönder
Of çeküp de arkam sıra ağlar var
Çıkarım bakarım da sılâm görünmez
Yıkılası ara yerde dağlar var

Karşıdan karşıya yanar bir ışıık
Âşık olan âşık hep bekler eşik
Bir buğday benizli zülfi dolaşık
Gitme der de arkam sıra ağlar var

Geldi mi ola arap atın sökünü
Çiğerime dikti ecel okunu
Unutmayın tuz ekmek hakkını
Bizim ilde cana kıyar beyler var

Karacaoğlan der ki yarım öğmeyem
Hançer alıp dertli sinem döğmeyem
Güzel sevme derler nasıl sevmeyem
Çatık kaşın arasında benler var

(Ülkütaşır, 1936; 707).

Cumbur

İzin ver hey ağam ben de gideyim
Ah çekip de arkam sıra ağlar var
Bakarım bakarım sılâm görünmez
Aramızda yıkılası dağlar var

Coşkun sular gibi akıp durulma
Kurugazel gibi esip savrulma
Nerde güzel görsen ona çevrilme
Bizim ilde cana kıyar beğler var

Karşıdan karşıya yanar bir ışıık
Bunu söyleyenin dilleri âşık
Bir buğday benizli zülfi dolaşık
"Gitme!" diye beni yolda eğler var

Karac'Oğlan der ki: Kendim öğeyim
Taşlar alıp kara bağrım döğeyim
Güzel sevme derler nasıl sevmeyim?
Kaşlar arasında çifte benler var

(Cumbur, 2001: 162).

Başgöz

İzin ver hey ağam ben de gideyim
Ah çekip de arkam sıra ağlar var
Bakarım bakarım sılâm görünmez
Aramızda yıkılası dağlar var

Coşkun sular gibi akıp durulma
Kuru gazel gibi esip savrulma
Nerde güzel görsen ona çevrilme
Bizim ilde cana kıyan beyler var

Karşıdan karşıya yanar bir ışıık
Bunu söyleyenin dilleri âşık
Bir buğday benizli zülfi dolaşık
Gitme diye beni yolda eğler var

Karac'oğlan der ki kendim öğeyim
Taşlar alıp kara bağrım döğeyim
Güzel sevme derler nasıl sevmeyim
Kaşlar arasında çifte benler var

(Başgöz, 1992: 190).

Sonuç

Yazılı ve sözlü kaynakların yeterli ve tutarlı olmayışı, araştırmacılar tarafından da aynı kaynakların farklı sonuçlar ortaya koymak üzere kullanılması gibi nedenlerle Karacaoğlan mahlasını kullanmış olan şairin biyografisini kurmak ve edebî şahsiyetini ortaya koymak neredeyse imkânsızdır.

Karacaoğlan mahlası kullanmış birçok şairden bahsedilmesine rağmen bunların ayrı ayrı hayat hikâyelerini ve eserlerini belirleyecek sağlam, yazılı bilgi ve belgelerden mahrum olduğumuz gibi sözlü kaynaklar da konuyu aydınlatmaya çare olmaktan uzaktır.

Karacaoğlan'ın elimizde mevcut bir divanının bulunmayışı, onun hakkında eserine müracaat ederek bilgilenme imkânını ortadan kaldırmaktadır. Karacaoğlan mahlaslı şiirleri kaynak olarak kullanmak ve bu şiirlerden sonuç çıkarmak da - Karacaoğlan mahlaslı her şiirin Karacaoğlan'a ait olamayabileceği, bu mahlası taşısa da aynı şiirin başka mahlaslar altında görülebileceği gibi durumlar göz önüne alınca- mümkün görünmemektedir.

Kaynaklara bağlı zorluklar yanında araştırmacılara bağlı nedenlerle de konu içinden çıkılması güç bir hale gelmiştir. Karacaoğlan, belli bir bölgeye ait gösterilmeye çalışılırken; bir yandan da ayrı ayrı bölgelere ait Karacaoğlanlardan söz edilmiştir. Bir tek Karacaoğlan yaşadığını savunan araştırmacıların Karacaoğlan'ı ile birden çok Karacaoğlan'ın varlığını savunan araştırmacıların Karacaoğlanları hayat hikâyeleri ve eserleri bakımından birbirine karışmıştır.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla bugüne kadar Karacaoğlan mahlasını kullanmış beş ayrı şair söz konusu edilmektedir. XIX. yüzyılda yaşadığı iddia edilen Yozgatlı Karacaoğlan da bunlardan birisi olarak gösterilmektedir. M. Şakir Ülkütaşır, İlhan Başgöz ve Yılmaz Göksoy tarafından varlığı ısrarla ortaya konulmaya çalışılan, başka bazı araştırmacılar tarafından da zımnen kabul gören bir Yozgatlı Karacaoğlan'ın yaşadığını ve eserler verdiğini ispat edebilmek için yeterli bilgi ve belge ortaya konulamamıştır. Gerek hayat hikâyesini vermek için kullanılan eserler, gerekse de onun şiirleri olarak yayımlanan koşmaların çoğunluğu büyük Karacaoğlan adına yayımlanmış şiirlerdir. O halde ya büyük Karacaoğlan'ın Yozgatlı olduğunu söylemek ve bunu delillendirmek veya Yozgatlı Karacaoğlan olarak tanıtılan bir şairin yaşamamış olabileceği ihtimalini de göz önünde tutmak gerekecektir.

KAYNAKÇA

Başgöz, İlhan, (1955), "Kaç Karacaoğlan Var?", **Yeni Ufuklar**, 3 (16), s. 302-304.

Başgöz, İlhan, (1992), **Karac'oğlan**. 3. bs. İstanbul: İndiana Üniversitesi Türkçe Programı Yayınları, Pan Yayıncılık.

Başgöz, İlhan, (2003), **Karac'oğlan**. 4. bs. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Cumbur, Müjgân, (2001), **Karacaoğlan Şiirler**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Göksoy, Yılmaz, (1982), "Gönül Bahçesinden Bir Demet. Yozgatlı Karacaoğlan", **Erciyes**, yıl: 5, Kasım 1982, sayı: 59, s.23-24.

Göksoy, Yılmaz, (1985), "Gül Bahçesinden Bir Demet Yozgatlı Karacaoğlan", **Erciyes**, yıl: 8, Kasım 1985, sayı: 95, s.16-17.

Göksoy, Yılmaz, (1987), "Gönül Bahçesinden Bir Demet Yozgatlı Karacaoğlan", **Erciyes**, yıl: 10, Nisan 1987, sayı: 112, s.21-22.

Göksoy, Yılmaz, (2002), "Yozgatlı Karacaoğlan", **Erciyes**, yıl: 25, Temmuz 2002, sayı: 295, s. 26-28.

Günay, Umay, (1993), "XVI. yüzyıl Saz Şâiri Rumelili Karacaoğlan", **Türk Kültürü Araştırmaları**, yıl: XXIX/1-2, Ankara, s. 152-163.

Karaer, Mustafa Necati (hazırlayan), [1973], **Karacaoğlan Hayatı Sanatı Şiirleri**: Tercüman 1001 Temel Eser: [İstanbul?].

Köprülüzâde Mehmed Fuad, (1927), "Karacaoğlan", **Hayat**, cilt: 2, Eylül 1927, sayı: 41, s.282-283.

Oğuz, M. Öcal, (1994), "Karacaoğlan", **Yozgatta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü**. Ankara : Kültür Bakanlığı. s.114-122.

Öztelli, Cahit, (1957), "Karacaoğlan'ın Yayınlanmamış Şiirleri: VIII ", **Türk Folklor Araştırmaları**, sayı : 91, s.1454.

Sadettin Nüzhet, (1927), **Halk Şairleri ikinci kitap Karacaoğlan**. Konya : Vilayet Matbaası.

Sakaoğlu, Saim, (2004), **Karaca Oğlan**. Ankara: Akçağ.

Ülkütaşır, M. Şakir, (1933), "Yozgatlı Karacaoğlan", **Yolların Sesi**, Kasım 1933, sayı: 12, s. 256-257.

Ülkütaşır, M. Şakir, (1936), "Halk Edebiyatı", **Yeni Türk**, 1 Kânun 1936, sayı :48, s.703-709.

Yalman (Yalgın), Ali Rıza (2000), **Cenupta Türkmen Oymakları I. 3.** bs. hazırlayan: Sabahat Emir, Ankara: Kültür Bakanlığı. s.181-183.